Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Kattalin Lacoste

Ilharre, Nafarroa Beherea (1925-2015)

Aurkibidea

Biografia

Kattalin Donapaleun sortu zen 1925ean. Gabadiko Noël Lacosterekin ezkondu zen eta Ilharren jarri ziren bizitzen. Bi seme ukan zituzten. Herriko postako korrespontsala izan zen.

Zintak

ILH-001

- **Proiektua**: Euskal kultur erakundearen artxiboak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Lekumberri, Terexa
- **Data**: 2008-06-24
- **Iraupena**: 68 min
- **Euskarria**: Bideo digitala

Pasarteak

1. Amikuzeko arotz baten ibilbidea gainez gain (1920etik 1983ra)

- **Erref**: ILH-001/001
- **Iraupena**: 0:05:52. **Hasi**: 00:00:00. **Bukatu**: 00:05:52
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak
- Lanbideak » Udal langileak
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak

Laburpena:
Orduko ofiziale guziek beren lana aprendizgoan ikasten zuten. Noël Lacostek bide bera segitu du aprendiz eta langile egonez 11 urtetik 29 urteraino, bere kondu jarri aitzin 1949an. Hortik hara bi lan egin ditu betan : goizetan piatun, arratsaldetan arotz. 1983an erretiratu da. 88 urte ditu gaurregun.

2. Arotz baten egoera munduko bigarren gerla garaian (1939-1945)

- **Erref**: ILH-001/002
- **Iraupena**: 0:14:19. **Hasi**: 00:05:52. **Bukatu**: 00:20:11
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak
- Politika » II. Mundu Gerra (1939-1945)

Laburpena:
Alemanek arotzak xekatzen zituzten beren xantierretan lan egiteko. Bere nagusia gerlara joan ondoan, Alemanek Noël ere deitu zuten, herriko beste 4 mutil lagunekin. Zortzi ilabeteren buruan, Alemaniara joan behar zuen mementoan, xantier batetik ihes egin zuen eta Euskal Herrian gorde zen, bizpairu arotzen kondu ixilka lan eginez. Egoera honek bi urtez iraun zuen, gerla bukatu arte.

3. Donapaleuko laborari alaba baten haurtzaroa eta gaztaroa (1925-1950)

- **Erref**: ILH-001/003
- **Iraupena**: 0:06:25. **Hasi**: 00:20:11. **Bukatu**: 00:26:36
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa
- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:
Amikuzeko neska gazte gehienek ibilbide bertsia zuten : eskola bukatu eta (10-12 urtetan) "ouvroir"-etik pasatzen ziren josten eta brodatzen ikasteko eta, ondotik, bizpairu neguz dendariaren etxetik. Igande arratsaldetan, laborari alabak patronatuan biltzen ziren (bainan ez Donapaleuko hiriko andereak). Bazen garai hartan berexkuntza soziala Donapaleuko hiriko andereen eta auzoetako baserrietako laborari alaben artean. Kattalin Donapaleu Menjou auzoko laborari alaba zen.

4. Gizon eta emazte gazten arteko harremanak 1940 hamarkadan.

- **Erref**: ILH-001/004
- **Iraupena**: 0:04:35. **Hasi**: 00:26:36. **Bukatu**: 00:31:11
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Sexua
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa

Laburpena:
Jende gazteak biltzen ziren herriko edo auzoetako bestetan, bai eta ere ezteietan (Noël eta Kattalinen kasuan bezala). Sexualitateari buruzko gaiak ez zituzten nehorekin aipatzen. Neska gaztek bilkura (bilera) batzu egiten zituzten Challet izeneko Donapaleuko bikarioarekin ; honek aholku batzu ematen zizkien, "ona" eta "txarra" non zitezken esplikatuz. .

5. Elizaren eragina 1940 hamarkadan

- **Erref**: ILH-001/005
- **Iraupena**: 0:05:00. **Hasi**: 00:31:11. **Bukatu**: 00:36:11
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Aisia » Jai-giroa
- Aisia » Jai-giroa » San Juan

Laburpena:
Jondonibanez (iguzkia jalgi aitzin) edo ere San Markez (rogazione edo prozesione garaia), errito bereziak betetzen ziren. Igande guziez meza eta bezperak segitzen ziren. Errito batzu zuzenkontrakoak agertzen ahal ziren , hala nola elizan sartzea, kattalinek gogoaren kontra egin zuena. Orduko ohidurak eta betebeharrak pisuak baziren, gaurkoak eskasak direla dio Noël Lacostek.

6. Arotz baten eguneroko lanak 1940-1950 urteetan

- **Erref**: ILH-001/006
- **Iraupena**: 0:11:07. **Hasi**: 00:36:11. **Bukatu**: 00:47:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak
- Baserria

Laburpena:
Arotzak sua piztuz hasten zuen eguna. Ondotik, egunaren barnean, laupabost lan mota desberdin egin zezazken . Lan handienetarik bat zen kabalen ferratzea. Ferrak aitzinetik prestatzen ziren eta izarian emanik itzatzen. Lan delikatua zen baitziren aztapar oneko eta aztapar txarreko kabalak. Bestalde, arotzak laborantxako lan tresna ttipiak (aizkora, aitzur) egiten edo xorrozten zituen. Arotza urtetik urtera pagatua zen, sosez.

7. Arotzen arteko harremanak

- **Erref**: ILH-001/007
- **Iraupena**: 0:02:48. **Hasi**: 00:47:18. **Bukatu**: 00:50:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak

Laburpena:
Arotz batek ukan zezaken gaitasun berezi bat : aizkora ederrak egiteko gaitasuna, kabalen ferratzeko trebetasun handia etabar. Nahiz eta zoingehiagoka bat izan arotzen artean, prezioak elgarrekin finkatzen zituzten.

8. Arotz baten sasoineko lanak 1940-1950 urteetan

- **Erref**: ILH-001/008
- **Iraupena**: 0:07:17. **Hasi**: 00:50:06. **Bukatu**: 00:57:23
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak
- Baserria

Laburpena:
Neguan, arotzak altzairuzko lan tresna ttipiak egiten zituen (aizkorak, aitzurrak, aihotzak, kutelak). Primaderan, lurra lantzeko tresnak konpontzen zituen (brabanak, kanadienak) eta, ondotik, belar egitekoak. Udan (eta bereziki agorrilean) errotak ferratzen zituen.

9. Arotzaren lanmoldearen eboluzioa

- **Erref**: ILH-001/009
- **Iraupena**: 0:06:53. **Hasi**: 00:57:23. **Bukatu**: 01:04:16
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak

Laburpena:
Mekanika handiak agertu direlarik (ogipeitekoak, trakturrak), ura (1956) eta elektrika ezarri etxeetan, arotzaren lanmoldea azkarki aldatu da : mekanika handien konponketan hasi da, bainan ere iturgintzan (hodiak egiten ura pasarazteko) eta elektrika tresnen erabiltzen (altzaria lotzeko adibidez).

10. Herriko bizia (Ilharre 1950etik 1980era)

- **Erref**: ILH-001/010
- **Iraupena**: 0:04:21. **Hasi**: 01:04:16. **Bukatu**: 01:08:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Udal langileak
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak

Laburpena:
"Ilharre 200 biztanleko herri ttipi bat zen eta arotzarekin batera beste ofizio batzu ere baziren, horietan mahasturua, teila egilea, eiherazaina... Noël Lacoste ez zen bakarrik arotza, piatuna ere zen goizez, eta bere emaztea postako korrespontsala, bai eta ere gasa, ezentza saltzailea eta kontserba untzien zertitzailea.

11. "Ikusten duzu goizean" kantua Noëlek emanik

- **Erref**: ILH-001/011
- **Iraupena**: 0:01:09. **Hasi**: 01:08:37. **Bukatu**: 01:09:46
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:
Noël Lacostek hain ezagutua den « Ikusten duzu goizean » kantua ematen digu.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-15

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com